

**ПРЕСУДА ЕВРОПСКОГ СУДА ПРАВДЕ У ПРЕДМЕТУ
КРАЉЕВИНА ШПАНИЈА ПРОТИВ ПАРЛАМЕНТА И САВЕТА –
УНИТАРНА ПАТЕНТНА ЗАШТИТА**

Др Јелена Ћеранић*

***Апстракт:** У раду се анализира пресуда Европског суда правде од 5. маја 2015. у предмету Краљевина Шпанија против Парламента и Савета. Рад на успостављању јединственог система заштите проналазака на тлу ЕУ трајао је скоро четири деценије. У децембру 2012. године коначно је усвојен тзв. патентни законодавни пакет. Он се састоји од три компоненте: Уредбе о спровођењу ближе сарадње у области стварања унитарне патентне заштите, Уредбе о спровођењу ближе сарадње у области стварања унитарне патентне заштите која се тиче превођења и Споразума о јединственом патентном суду. Уредбе су ступиле на снагу у јануару 2013. године, а почеће да се примењују када Споразум ступи на снагу. У међувремену, Шпанија је поднела Европском суду правде две тужбе, једну против Уредбе о унитарној патентној заштити и другу против Уредбе о унитарној патентној заштити која се тиче превођења. Предмет овог рада је тужба и пресуда у случају Уредбе о унитарној патентној заштити. Након уводних напомена о успостављању јединственог система заштите проналазака у ЕУ, први део рада посвећен је тужби Шпаније која почива на седам тужбених разлога. У другом делу детаљно је размотрена пресуда Европског суда правде којом се тужба одбија.*

***Кључне речи:** унитарна патентна заштита, Европски суд правде, Европска унија, уредба, тужба.*

* Доцент Правног факултета Универзитета у Бањој Луци
Научни сарадник Института за упоредно право у Београду

I Уводне напомене

Успостављање јединственог система заштите проналазака на тлу Европске уније скоро четири деценије заокупља њене државе чланице. Од самог почетка преговора спорно је било питање режима превођења који би се примењивао у оквиру система патентне заштите.

Рад на успостављању јединственог система заштите проналазака интензиван је почетком новог миленијума. Европска комисија је, најпре, у децембру 2009. године изнела Предлог уредбе о унитарној патентној заштити, а у јулу 2010. године Предлог уредбе о унитарној патентној заштити која се тиче превођења. Међутим, две државе чланице ЕУ, Краљевина Шпанија и Република Италија, од самог почетка нису се слагале са предложеним режимом превођења. Стога је преосталих двадесет пет земаља прибегло ближој сарадњи. Реч је о механизму предвиђеним уговорима који омогућава државама чланицама ЕУ да успоставе сарадњу и по питањима о којима није постигнут споразум међу свим чланицама ЕУ. У складу са тиме, Комисија је 13. априла 2011. предложила две уредбе о унитарној патентној заштити.

Након тога, 30. маја 2011. године Краљевина Шпанија и Република Италија поднеле су тужбе Европском суду правде (ЕСП) наводећи да покретање ближе сарадње у области стварања унитарне патентне заштите представља повреду оснивачких уговора по више основа.¹

Упркос овим тужбама, рад на успостављању унитарне патентне заштите је настављен. Ипак, да би Парламент и Савет могли да приступе гласању, било је неопходно да се општи правозаступник ЕСП изјасни поводом ове две тужбе. Он је у децембру 2012. године изнео мишљење да би ЕСП требало да одбије тужбе и тиме дао зелено светло Парламенту и Савету да приступе гласању. Дана 11. децембра 2012. године усвојен је тзв. патентни законодавни пакет, који се састоји од три компоненте: Уредбе о спровођењу ближе сарадње у области стварања унитарне патентне заштите,² Уредбе о спровођењу ближе сарадње у области

¹ Вид. Ј. Феранић, „Законитост ближе сарадње у области унитарног патента – случај Шпанија и Италија против Савета“, *Правна ријеч*, 37/2013, 111–126.

² *Regulation of the European Parliament and of the Council implementing enhanced cooperation in the area of the creation of the unitary patent protection, OJ L 361/1.*

стварања унитарне патентне заштите која се тиче превођења³ и Споразума о јединственом патентном суду (СЈПС).⁴

Уредбе су објављене 31. децембра 2012. у Службеном листу ЕУ, а ступиле су на снагу 20. јануара 2013. Предвиђено је да ће почети да се примењују од 1. јануара 2014. или од датума ступања на снагу СЈПС, у зависности од тога који од та два датума наступи касније. СЈПС потписан је 19. фебруара 2013. и предвиђено је да ће ступити на снагу када га ратификује тринаест држава чланица које учествују у ближој сарадњи, укључујући Немачку, Француску и Уједињено Краљевство. Поступак ратификације Споразума и даље је у току.

У међувремену, ЕСП је у пресуди од 16. априла 2013. године одбио тужбе Шпаније и Италије. И таман када је деловало да се сага о унитарној патентној заштити полако приводи крају и да ће унитарни патент коначно почети да се примењује, Шпанија је у марту 2013. године поднела две нове тужбе ЕСП. Прва тужба односи се на Уредбу о унитарној патентној заштити, а друга на Уредбу о унитарној патентној заштити која се тиче превођења. Две године касније, ЕСП је у пресуди од 5. маја 2015. одбио обе тужбе, отварајући на тај начин врата коначном почетку примене унитарне патентне заштите.

У раду је представљен само предмет *C-146/13 Kingdom of Spain v Parliament and Council* који се односи на Уредбу о унитарној патентној заштити. У првом делу размотрена је тужба Шпаније, а у другом делу детаљно је анализирана пресуда ЕСП.

II Тужба Краљевине Шпаније

Прва тужба коју је поднела Краљевина Шпанија односи се на Уредбу о унитарној патентној заштити.⁵ У овој тужби захтева се од суда да:

- побијану уредбу прогласи правно непостојећом или да је, алтернативно, поништи у целини, или
- алтернативно поништи:
 - члан 9, став 1 у целини и члан 9, став 2 побијане уредбе како

³ *Regulation of the European Parliament and of the Council implementing enhanced cooperation in the area of the creation of the unitary patent protection with regard to the applicable translation arrangements, OJ L 361/1.*

⁴ *Agreement on Unified patent Court*, доступно на адреси: [http://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/A1080B83447CB9DDC1257B36005AAAB8/\\$File/upc_agreement_en.pdf](http://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/A1080B83447CB9DDC1257B36005AAAB8/$File/upc_agreement_en.pdf), 11.7.2015.

⁵ *Case C-146/13, Kingdom of Spain v Parliament and Council of the European Union, 2013 O.J. (C 171) 15.*

је то наведено у оквиру петог тужбеног разлога ове тужбе, и

- члан 18, став 2 те уредбе у целини, као и сва позивања у побијаној уредби на Јединствени патентни суд као судски режим и извор права европског патента са унитарним дејством.

У прилог тужби Шпанија истиче седам тужбених разлога који се односе на:

- повреду начела владавине права;
- непостојање правне основе;
- злоупотребу овлашћења;
- повреду члана 291, став 2 Уговора о функционисању ЕУ (УФЕУ) и начела из пресуде Мерони / Висока власт;
- повреду истих начела због преношења на Европски завод за патенте (ЕЗП) административних послова у вези са европским патентом са унитарним дејством;
- повреду начела аутономије права ЕУ; и
- повреду начела униформности права ЕУ.

С друге стране, Парламент и Савет, као тужени, захтевају од ЕСП да одбије тужбу.

III Пресуда Европског суда правде

У пресуди од 5. маја 2015. ЕСП детаљно је образложио зашто је одбацио сваки од тужбених разлога Краљевине Шпаније и донео одлуку којом се тужба одбија.

1. Повреда начела владавине права

Као први тужбени разлог Шпанија је истакла да побијану уредбу треба поништити зато што је њоме повређено начело владавине права предвиђено чланом 2 Уговора о ЕУ (УЕУ). Побијана уредба уређује заштиту која се заснива на европском патенту, а управни поступак који претходи признању таквог патента није подвргнут судском надзору који би гарантовао исправну и уједначену примену права ЕУ и заштиту основних права. На тај начин је повређено начело делотворне правне за-

штите. Шпанија сматра да је недопустиво да побијана уредба инкорпорира у правни поредак ЕУ акте међународног тела који поменута начела не обавезују, као и да у законодавство ЕУ инкорпорира међународни правни систем чија усклађеност са принципима предвиђеним уговорима није загарантована. С једне стране, жалбена већа и Велико жалбено веће ЕЗП су тела основана у оквиру тог завода која у односу према потоњем немају никакав степен самосталности. С друге стране, против њихових одлука није предвиђен правни лек који омогућава судски надзор, с обзиром на то да Европска патентна организација (ЕПО) ужива имунитет у погледу судске надлежности и извршења.⁶

Парламент оцењује да је ниво заштите појединца који пружа побијана уредба и гарантују Конвенција о издавању европских патената (КЕП) и Јединствени патентни суд (ЈПС) у складу са начелима владавине права. Управне одлуке ЕЗП које се односе на признање европског патента са унитарним дејством могу се побијати управним правним лековима пред различитим телима унутар ЕЗП. Државе чланице које учествују у ближој сарадњи, а које су све уговорнице КЕП-а, оцениле су прихватљивим ниво заштите појединца који пружа та конвенција.⁷

Савет сматра да први тужбени разлог није јасан. Првобитно, пренос овлашћења на међународну организацију у складу је са заштитом људских права, под условом да основна права унутар те организације уживају једнаку заштиту. У конкретном случају управо је тако. Алтернативно, према мишљењу Савета, побијаном уредбом⁸ успостављена је обавеза држава чланица да гарантују делотворну правну заштиту.⁹

ЕСП истиче да побијана уредба представља посебан споразум у смислу члана 142 КЕП-а.¹⁰ Из те одредбе произилази да државе уговорнице таквог споразума одређују да европски патент признат за те државе има унитарно дејство на њиховим територијама, те могу одредити да европски патент може бити признат само заједно за све те државе.

Стога су побијаном уредбом успостављени услови који омогућавају да се, на територији држава чланица које учествују у ближој сарадњи, призна унитарно дејство европском патенту који је претходно, на основу одредаба КЕП-а, признао ЕЗП. Тачком 7 преамбуле побијане уред-

⁶ Ibid., тач. 24.

⁷ Ibid., тач. 25.

⁸ Чл. 9, ст. 3 Уредба о унитарној патентној заштити (УУПЗ).

⁹ Case C-146/13, тач. 26.

¹⁰ Чл. 1 УУПЗ.

бе појашњено је да унитарна заштита, која је акцесорне природе, треба да се оствари „доделом унитарног дејства европским патентима у фази након признања на основу ове уредбе и у погледу свих држава чланица које учествују у ближој сарадњи“. Као што је предвиђено побијаном уредбом, европски патент са унитарним дејством је европски патент, односно патент који је признао ЕЗП, у складу са прописима и поступцима утврђеним КЕП-ом, који има унитарно дејство у државама чланицама које учествују у ближој сарадњи.¹¹ Дакле, циљ побијане уредбе није утврђивање услова признања европских патената, који нису предвиђени правом ЕУ, већ само КЕП-ом. Уредба не инкорпорира поступак признања европских патената предвиђен КЕП-ом у право ЕУ.

Из квалификације побијане уредбе као посебног споразума у смислу члана 142 КЕП-а произилази да се том уредбом, с једне стране, само утврђују услови под којима европски патент који је претходно признао ЕЗП може, на захтев носиоца, да оствари унитарно дејство, а с друге стране, дефинише то унитарно дејство.

Стога први тужбени разлог треба одбацити.¹²

2. Непостојање правне основе

Шпанија тврди да члан 118, став 1 УФЕУ¹³ не представља одговарајућу правну основу за доношење побијане уредбе, те да потоњу треба сматрати правно непостојећом. Уредба нема материјални садржај и њено доношење нити прате мере које гарантују уједначену заштиту права интелектуалне својине у ЕУ, нити она доводи до усклађивања законодавстава држава чланица. Поменута уредба представља посебан споразум у смислу члана 142 КЕП-а, којим се спроводи ближа сарадња у области стварања унитарне патентне заштите. Међутим, предмет и сврха те уредбе не одговарају њеној правној основи.

Наиме, у побијаној уредби се не наводе дела за које европски патент са унитарним дејством пружа заштиту, већ се у том погледу упућује

¹¹ Чл. 2, тач. (б) и (ц) УУПЗ.

¹² *Case C-146/13*, тач. 28–32.

¹³ Чл. 118, ст. 1 УФЕУ: „У оквиру успостављања и функционисања унутрашњег тржишта, Европски парламент и Савет, одлучујући у складу са редовним законодавним поступком, утврђују мере у вези са оснивањем европских тела у циљу обезбеђења униформне заштите права интелектуалне својине у Унији и успостављања централизованог система ауторизације, координације и контроле на нивоу Уније.“

на национална законодавства држава чланица. Шпанија је мишљења да је то недопустиво, с обзиром на чињеницу да је европски патент са унитарним дејством успоставила ЕУ и да државе чланице своју надлежност врше само у мери у којој Унија не извршава своју. Даље, када је реч о дејствима европског патента са унитарним дејством, та уредба упућује на СЈПС, који представља међународни споразум склопљен између држава чланица које учествују у ближој сарадњи. Стога Шпанија сматра да је овакво упућивање у супротности са начелом аутономије правног поретка ЕУ.¹⁴

Парламент и Савет тврде да члан 118, став 1 УФЕУ представља одговарајућу правну основу за доношење побијане уредбе. Тим чланом се не захтева потпуна усклађеност националних законодавстава, под условом да успостављено право интелектуалне својине пружа уједначену, униформну заштиту у државама чланицама које учествују у ближој сарадњи. С обзиром на предмет и садржај поменуте уредбе, она испуњава тај захтев јер успоставља европски патент са унитарним дејством који пружа унитарну заштиту на територији држава чланица ЕУ које учествују у ближој сарадњи и дефинише природу, опсег и дејство унитарног патента.¹⁵

ЕСП истиче да се, у складу са устаљеном судском праксом, избор правне основе за неки акт ЕУ мора заснивати на објективним елементима који подлежу судском надзору, међу којима су циљ и садржај тог акта. Сходно томе, потребно је утврдити да ли су побијаном уредбом успостављене мере које гарантују заштиту права интелектуалне својине на територији држава чланица које учествују у ближој сарадњи, и према томе, да ли члан 118, став 1 УФЕУ може представљати правну основу побијане уредбе.

Када је реч о циљу побијане уредбе, њен циљ је стварање унитарне патентне заштите¹⁶ која би, у складу са тачком 1 преамбуле те уредбе, требало да буде један од правних инструмената који омогућава предузећима да прилагоде своје активности у производњи и дистрибуцији производа изван националних граница. Тачка 4 преамбуле потврђује тај циљ наводећи потребу за побољшањем нивоа заштите тако што се омогућава добијање унитарне патентне заштите у државама чланицама које учествују у ближој сарадњи, уз смањење трошкова и поједностављење поступка заштите широм Уније.

¹⁴ *Case C-146/13*, тач. 33–35.

¹⁵ *Ibid.*, тач. 36–37.

¹⁶ Чл. 1, ст. 1 УУПЗ.

Што се тиче садржаја побијане уредбе, јасно је да њене одредбе, дефинисањем карактеристика европског патента са унитарним дејством, представљају израз воље законодавца ЕУ да обезбеди униформну заштиту на територији држава чланица које учествују у ближој сарадњи. Наиме, побијаном уредбом предвиђено је да европски патент који је у државама чланицама које учествују у ближој сарадњи признат са истим низом патентних захтева има унитарно дејство у тим државама под условом да је његово дејство уписано у Регистар унитарне патентне заштите.¹⁷ Даље, европски патент са унитарним дејством има унитарна својства, пружа унитарну заштиту и има унитарно дејство у свим државама чланицама које учествују у ближој сарадњи, те да се може ограничити, опозвати или истећи само заједно у свим тим државама чланицама.¹⁸

У том погледу, одређивањем само једног националног права које се примењује на територији свих држава чланица које учествују у ближој сарадњи, а чијим су материјалноправним одредбама одређена дела против којих европски патент са унитарним дејством пружа заштиту, као и његове карактеристике као предмета својине, обезбеђује се унитарно дејство ове заштите.¹⁹

Наиме, за разлику од тзв. класичних европских патената признатих у складу са КЕП-ом, која у свакој од држава уговорница обезбеђују заштиту чији је опсег одређен националним правом, уједначеност заштите коју пружа европски патент са унитарним обезбеђењем је одредбом побијане уредбе на основу које се једно национално право примењује на територији свих држава чланица које учествују у ближој сарадњи у којима тај патент има унитарно дејство.²⁰

Што се тиче аргумента Шпаније да побијана уредба нема материјални садржај, чланом 118, став 1 УФЕУ (који представља део Поглавља 3 Главе VII која се односи на „усклађивање законодавстава“) који позива на успостављене „мере за стварање европских права интелектуалне својине како би осигурали уједначену правну заштиту права интелектуалне својине у читавој Унији“, од законодавца ЕУ се не захтева потпуна хармонизација свих аспеката права интелектуалне својине.

¹⁷ Чл. 3, ст. 1 УУПЗ.

¹⁸ Чл. 3, ст. 2 УУПЗ.

¹⁹ Вид. Ј. Теранић, „Примена националних прописа држава чланица ЕУ у оквиру система унитарне патентне заштите“, *Право и привреда*, 7–9/2015, 73–87.

²⁰ Чл. 5, ст. 3 и чл. 7 УУПЗ.

Упркос томе што у побијаној уредби нису набројана дела против којих европски патент са унитарним дејством гарантује заштиту, таква заштита јесте униформна, ако се примењује на тај европски патент са унитарним дејством на територији свих држава чланица у којима је поменути патент признат.²¹

Из тога произилази да та одредба представља одговарајућу правну основу за доношење побијане уредбе. Сходно томе, и други тужбени разлог треба одбацити.²²

3. Злоупотреба овлашћења

Шпанија наводи да су Парламент и Савет злоупотребили своја овлашћења јер побијана уредба представља само „празну шкољку“ која правно не уређује унитарну патентну заштиту права интелектуалне својине у ЕУ.²³

Парламент наглашава да је суд у пресуди Краљевина Шпанија и Република Италија против Савета из априла 2013. године одбацио аргументацију тужилаца која се односила на злоупотребу овлашћења. Савет додаје да побијана уредба и успостављање европског патента са унитарним дејством подстичу остваривање циљева ЕУ. Наиме, уколико не би постојало унитарно дејство европског патента, носилац патента који жели да оствари заштиту у двадесет пет држава чланица које учествују у ближој сарадњи морао би да тражи признање тог патента у свакој од тих земаља.²⁴ При томе се поменути патент мора одобрити и, у случају спора, процесуирати посебно у свакој од поменутих земаља.²⁵

Суд истиче да се према устаљеној судској пракси може говорити о постојању злоупотребе овлашћења само ако се, на основу објективних, релевантних и усклађених показатеља, утврди да се искључиви или бар одлучујући циљ доношења акта разликује од оних за које је додељено овлашћење о коме је реч или је то пак избегавање поступка посебно предвиђеног УФЕУ за решавање тог случаја.

²¹ Чл. 7 УУПЗ.

²² *Case C-146/13*, тач. 39–53.

²³ *Ibid.*, тач. 54.

²⁴ Вид. С. Марковић, Д. Поповић, *Право интелектуалне својине*, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2013, 318.

²⁵ *Case C-146/13*, таџ. 55.

Дакле, у оквиру трећег тужбеног разлога Шпанија само понавља аргумент да се побијаном уредбом не утврђује правно уређење којим се може гарантовати унитарна заштита права интелектуалне својине у ЕУ. Међутим, та аргументација већ је одбачена у оквиру другог тужбеног разлога.

Дакле, трећи тужбени разлог није основан и треба га одбацити.²⁶

4. Повреда члана 291, став 2 УФЕУ и начела из пресуде Мерони / Висока власт

У оквиру четвртог тужбеног разлога, Шпанија оспорава то што је чланом 9, став 2 побијане уредбе, државама чланицама које учествују у ближој сарадњи, а које делују у оквиру ужег одбора Управног савета ЕЗП, додељено овлашћење за одређивање висине такси за одржавање унираног патента и удела у њиховој расподели. Додељивање таквог овлашћења представља повреду члана 291 УФЕУ и начела успостављеног пресудом Мерони / Висока власт.²⁷

Шпанија тврди да члан 291 УФЕУ не допушта законодавцу да наведено овлашћење преноси на државе чланице које учествују у ближој сарадњи. Став 1 овог члана не може се применити, а ставом 2 одређено је да, када су потребни униформни услови за спровођење правно обавезујућих аката ЕУ, овлашћење за спровођење се додељује Комисији или Савету. Шпанија тврди да у овом случају, водећи рачуна о члану 9, став 2 побијане уредбе, услов за примену члана 291, став 2 УФЕУ очигледно није испуњен. Алтернативно, ако Суд закључи да члан 291, став 2 УФЕУ није повређен, Шпанија наводи да преношење овлашћења не испуњава услове утврђене у пресуди Мерони / Висока власт.²⁸

У оквиру петог тужбеног разлога, Шпанија истиче да је чланом 9, став 1 побијане уредбе, којим се одређени административни послови преносе на ЕЗП, повређено начело успостављено пресудом Мерони / Висока власт. Реч је о овлашћењима ЕУ, а не држава чланица. Иако би оправдање за пренос овлашћења могла бити стручност ЕЗП, оно се не може односити на случајеве који укључују дискреционо тумачење, а управљање системом накнаде трошкова превоза подразумева таква овлашћења.²⁹

²⁶ Ibid., тач. 56–59.

²⁷ Case Meroni v High Authority (9/56, EU:C:1958:7).

²⁸ Case C-146/13, тач. 60–62.

²⁹ Ibid., тач. 63.

У одговору на четврти тужбени разлог Парламент тврди да је додељивање одређених овлашћења заводима увек представљало изузетак од правила предвиђених уговорима. Парламент поставља и питање релевантности пресуде Мерони / Висока власт у случају доделе овлашћења међународном телу попут Управног савета ЕЗП.

Савет сматра да, у складу са чланом 291, став 1 УФЕУ, када институције доносе правно обавезујуће акте, на државама чланицама је да доносе одговарајуће мере потребне за њихово спровођење. Само у случају кад примена тих аката захтева униформне услове, мере доноси Комисија или Савет. Исто тако, Парламент и Савет оцењују да нису испуњени услови утврђени у пресуди Мерони / Висока власт.³⁰

У одговору на пети тужбени разлог Парламент и Савет истичу да се судска пракса утврђена пресудом Мерони / Висока власт не може применити из разлога изнетих у одговору на четврти тужбени разлог. Задатак предвиђен чланом 9, став 1, тачка (ф) побијане уредбе, за разлику од осталих задатака из члана 9, став 1 те уредбе, подвргнут је критеријумима успостављеним посредно, упућивањем на одредбе Уредбе о унитарној патентној заштити која се тиче превођења.³¹ Супротно тврдњама Шпаније, ЕЗП овде не располаже потпуном слободом, тачније оцена коју врши више је административне или техничке, него политичке природе.³²

ЕСП је пошао од тога да се први аргумент истакнут у прилог четвртом тужбеном разлогу односи на повреду члана 291, став 2 УФЕУ. Други аргумент истакнут у прилог четвртом, као и петом тужбеном разлогу, односи се на повреду начела из пресуде Мерони / Висока власт.

Кад је реч о првом аргументу, неспорно је да побијана уредба представља посебан споразум у смислу члана 142 КЕП-а, због чега се на тај споразум примењују одредбе дела IX конвенције који се односи на посебне споразуме. Према одредбама КЕП-а,³³ група држава уговорница може поверити задатке ЕЗП и успоставити ужи одбор Управног савета ЕЗП, као што је то предвиђено тачком 16 преамбуле побијане уредбе. Поред тога, предвиђено је да, кад је група уговорница доделила ЕЗП додатне задатке, група сноси трошкове ЕЗП за спровођење тих задатака.³⁴

³⁰ Ibid., тач. 65–66.

³¹ Чл. 5 УУПЗ.

³² Case C-146/13, тач. 67.

³³ Чл. 143 и 145 КЕП.

³⁴ Чл. 146 КЕП.

У циљу спровођења поменутих одредаба, члан 9, став 1 побијане уредбе предвиђа да државе чланице које учествују у ближој сарадњи, у својству држава уговорница КЕП-а, обезбеђују одређивање висине такси за одржавање и удела у расподели тих такси у складу са одредбама те уредбе. Тачком 20 преамбуле појашњено је да би одговарајућу висину и расподелу такси за одржавање требало одредити тако да се обезбеди да средства добијена на основу европског патента са унитарним дејством у потпуности покривају трошкове свих задатака поверених ЕЗП. Дакле, износ такси за одржавање мора покрити трошкове ЕЗП за спровођење додатних задатака које су му повериле државе чланице. Ти задаци повезани су са спровођењем унитарне патентне заштите.

Стога одређивање висине и расподела такси за одржавање из члана 9, став 2 побијане уредбе представља спровођење правно обавезујућег акта ЕУ у смислу члана 291, став 1 УФЕУ на основу кога државе чланице доносе националне мере потребне за спровођење правно обавезујућих аката ЕУ. Тим се актима, у складу са чланом 291, став 2 УФЕУ, овлашћења додељују Комисији или, у посебно утврђеним случајевима, Савету само када су потребни униформни услови за спровођење правно обавезујућих аката ЕУ. Међутим, Шпанија не износи разлоге због којих би такви униформни услови били потребни за спровођење члана 9, став 2 побијане уредбе, већ само тврди да потреба за таквим условима произлази из одредби те уредбе и из потребе за одређивањем унитарне таксе за одржавање за сваку државу чланицу. Међутим, такав аргумент не може се прихватити. Иако је чланом 9, став 1, тачка (е) побијане уредбе одређено да државе чланице које учествују у ближој сарадњи делегирају ЕЗП задатак „прикупљања и управљања таксама за одржавање за европске патентне са унитарним дејством“, ни из једне одредбе те уредбе не произлази да би износ тих такси требало да буде уједначен за све државе. Надаље, из квалификације побијане уредбе као посебног споразума у смислу члана 142 КЕП-а и околности да је одређивање висине и расподеле такси за одржавање у надлежности ужег одбора Управног савета ЕЗП произилази да управо државе чланице које учествују у ближој сарадњи, а не Комисија или Савет, морају да предузму све потребне мере за спровођење члана 9, став 2 побијане уредбе, с обзиром на то да ЕУ, за разлику од држава чланица, није уговорница КЕП-а.

Из наведеног произлази да Шпанија погрешно тврди да је повређен члан 291, став 2 УФЕУ.³⁵

³⁵ *Case C-146/13*, тач. 69–83.

Као друго, што се тиче аргумента који се односи на повреду начела успостављеног у пресуди Мерони / Висока власт, ЕСП је у тој пресуди, између осталог, закључио да преношење овлашћења од стране институција ЕУ на физичко лице, која подразумевају дискреционо тумачење и чије коришћење може онемогућити спровођење економске политике, није у складу са уговорима.

У том погледу треба подсетити да ЕУ, за разлику од држава чланица, није чланица ЕЗП. Законодавац ЕУ је стога у члану 9, став 2 побијане уредбе исправно предвидео да државе чланице које учествују у ближој сарадњи, као државе уговорнице КЕП-а, одређују висину и уделе у подели такси.

Кад је реч о члану 9, став 1 побијане уредбе, из формулације те одредбе произилази да државе чланице које учествују у ближој сарадњи поверавају ЕЗП задатке набројане у поменутој одредби.

Будући да законодавац ЕУ није пренео ни државама чланицама које учествују у ближој сарадњи ни ЕЗП овлашћења за спровођење која му припадају на основу права ЕУ, начела из пресуде Мерони / Висока власт не могу се применити.

Стога и четврти и пети тужбени разлог треба одбацити.³⁶

5. Повреда начела аутономије и униформности права ЕУ

У оквиру шестог тужбеног разлога, Шпанија тврди да очување аутономије правног поретка ЕУ претпоставља да се овлашћења ЕУ и институција ЕУ не доводе у питање међународним уговором, што је у овом предмету случај.

У првом делу шестог тужбеног разлога, Шпанија истиче да не постоји садржинска разлика између СЈПС и Предлога споразума о суду за европски и унитарни патент, који је ЕСП у мишљењу 1/09 оценио као некомпатибилан са одредбама уговора. ЈПС нити представља део институционалног система ЕУ нити предвиђа гаранције за поштовање права ЕУ. Другим делом поменутог тужбеног разлога, Шпанија тврди да државе чланице које учествују у ближој сарадњи, приступањем СЈПС, извршавају надлежност која припада ЕУ, кршећи притом начело аутономије права ЕУ. Од ступања на снагу уговора из Лисабона, ЕУ има

³⁶ Ibid., тач. 84–88.

искључиву надлежност за склапање међународних споразума, у мери у којој њихово склапање може да утиче на прописе ЕУ или измени њихов опсег. СЈПС утиче на уредбу бр. 1215/2012³⁷ и Конвенцију о надлежности и признању и извршавању судских одлука у грађанским и трговачким стварима.³⁸ Напослетку, трећим делом шестог тужбеног разлога, Шпанија тврди да из члана 18, став 2 подстав 1 побијане уредбе произилази да примена те уредбе апсолутно зависи од ступања на снагу СЈПС. Члан 89 СЈПС условљава његово ступање на снагу ратификацијом тринаесте државе. Дакле, стварно извршавање надлежности зависи од воље држава потписница СЈПС.³⁹

Седмим тужбеним разлогом, Шпанија тврди да члан 18, став 2 подстав 2 побијане уредбе државама чланицама даје могућност да једнострано одлуче да ли ће се на њих примењивати побијана уредба. Стога, ако би нека држава одлучила да не ратификује СЈПС, та се уредба на њу не би примењивала и ЈПС на територији те државе не би имао искључиву надлежност за европски патент са унитарним дејством. Према томе, европски патенти са унитарним дејством не би имали унитарно дејство. Дакле, начело аутономије и начело униформности је повређено.⁴⁰

Парламент, најпре, истиче да је веза између побијане уредбе и СЈПС неопходан услов за функционисање унитарне патентне заштите и да не утиче на право ЕУ. СЈПС испуњава два кључна услова који се траже за поштовање аутономије правног поретка ЕУ. С једне стране, природа надлежности ЕУ и њених институција није измењена и, с друге стране, тај споразум не намеће посебно тумачење одредаба ЕУ самој Унији и њеним институцијама приликом вршења њихових надлежности. Поред тога, оснивање ЈПС не утиче ни на једно овлашћење ЕУ. Пре свега, овлашћење за оснивање заједничког суда за патенте и одређивање његових надлежности имају државе чланице, а не искључиво ЕУ. Затим, побијаном уредбом изричито се од држава чланица захтева да ЈПС доделе искључиву надлежност. Такође, више одредаба УФЕУ условљава ступање на снагу аката секундарног права ЕУ одобрењем од стране држава чланица. Парламент, такође, сматра да одбијање ратификације СЈПС од стране државе чланице које би довело до непримењивања побијане уредбе на њеној територији, представља повреду члана 4, став 3 УЕУ.

³⁷ *Regulation (EU) No 1215/2012 of 12 December 2012 on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters, OJ L 351/1.*

³⁸ *Convention on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters, signed at Lugano on 30 October 2007 (OJ 2007 L 339).*

³⁹ *Case C-146/13*, тач. 89–92.

⁴⁰ *Ibid.*, тач. 93.

Савет истиче да не постоји никаква правна препрека успостављању везе између европског патента са унитарним дејством и ЈПС. У пракси постоји више примера када је примена аката ЕУ условљавана наступањем неког догађаја који није повезан са тим актом. Када је реч о броју ратификација потребних за ступање на снагу СЈПС, број тринаест представља израз воље држава чланица да осигурају брзо успостављање унитарне патентне заштите.⁴¹

ЕСП је на самом почетку истакао да са прва два дела шестог тужбеног разлога настоји да се докаже, с једне стране, да одредбе СЈПС нису у складу са правом ЕУ и, с друге стране, да државе чланице које учествују у ближој сарадњи не могу ратификовати СЈПС, а да не повреде своје обавезе које произилазе из права ЕУ. Суд није надлежан да одлучује ни о законитости међународног споразума склопљеног између држава чланица, ни о законитости акта који је донело национално тело. Стога прва два дела шестог тужбеног разлога треба одбацити. Када је реч о трећем делу тог тужбеног разлога, чланом 18, став 2 побијане уредбе одређено да се она примењује од 1. јануара 2014. или од дана ступања на снагу СЈПС, у зависности од тога који датум наступи касније. У складу са судском праксом ЕСП, када је реч о непосредној примени уредбе, за њено ступање на снагу и примену у корист или на штету правних субјеката није потребан пропис којим се она уноси у национално право, осим ако та уредба оставља државама чланицама да саме доносе законодавне и друге правне, управне и финансијске мере потребне за примену одредаба уредбе. Такав је случај у овом предмету, с обзиром на то да је законодавац ЕУ препустио државама чланицама да, у циљу примене одредаба побијане уредбе, с једне стране, доносе одређене мере унутар правног оквира који утврђује КЕП и, с друге стране, оснују ЈПС који је кључан за обезбеђење правилног функционисања патента, доследности судске праксе, правне сигурности и исплативости за носиоце патената.⁴²

Када је реч о аргументу Шпаније који је изнесен у оквиру седмог тужбеног разлога, према коме члан 18, став 2, подстав 2 побијане уредбе даје могућност државама чланицама да једнострано одлуче хоће ли се она примењивати на њих, тај аргумент заснован је на погрешној претпоставци, с обзиром на то да та одредба представља одступање само од члана 3, став 1 и 2 и члана 4, став 1 побијане уредбе, док се на остале одредбе те уредбе не односи.

⁴¹ Ibid., тач. 94–98.

⁴² Ibid., тач. 100–106.

Стога и шести и седми тужбени разлог треба одбацити.⁴³

Имајући у виду сва претходна разматрања, ЕСП је одбио тужбу у целини, као и алтернативно постављен захтев за делимично поништење побијане уредбе.⁴⁴

IV Закључна разматрања

Иако је успостављање јединственог система заштите проналазака у ЕУ почело да подсећа на „Чекајући Годоа“, у децембру 2012. године коначно је усвојен тзв. унитарни законодавни пакет. Он је ступио на снагу у јануару 2013, а унитарна патентна заштита почеће да се примењује када СЈПС ступи на снагу, за шта је потребно да га ратификује најмање тринаест држава. И таман када је деловало да ЕУ дели још само корак од коначног почетка примене унитарне патентне заштите, унитарни патент се поново нашао пред ЕСП.

Краљевина Шпанија је 22. марта 2013. поднела две тужбе ЕСП. Прва тужба односила се на уредбу о унитарној патентној заштити, а друга на уредбу о унитарној патентној заштити која се тиче превођења. ЕСП је, у пресуди од 5. маја 2015, у потпуности одбио обе тужбе.

Оваква одлука ЕСП може се протумачити као, с једне стране, својеврсни одговор свима онима који се противе успостављању система унитарне патентне заштите, а с друге стране, „ветар у леђа“ онима који се залажу за нови систем у смислу да интензивирају рад на ратификацији СЈПС како би унитарна патентна заштита што пре почела да се примењује.

⁴³ Ibid., тач. 107–108.

⁴⁴ Ibid., тач. 109.

Jelena Ćeranić, Ph.D,
Assistant professor at the Faculty of Law of the University of Banja
Luka
Research associate at the Institute of Comparative Law in Belgrade

JUDGEMENT OF THE EUROPEAN COURT OF JUSTICE IN CASE
KINGDOM OF SPAIN V PARLIAMENT AND COUNCIL – UNITARY
PATENT PROTECTION

Summary

The paper deals with the judgement of the European Court of Justice in Case Kingdom of Spain v Parliament and Council from 5 May 2015. The efforts on establishing the unified system of patent protection in Europe had begun just after the creation of the European Communities, but it was only in December 2012 when the unitary patent package was finally adopted. It consisted of three components: Regulation implementing enhanced cooperation in the area of the creation of the unitary patent protection, Regulation implementing enhanced cooperation in the area of the creation of the unitary patent protection with regard to the applicable translation arrangements and Agreement on a Unified Patent Court. Two Regulations entered into force in January 2013 and its implementation will started when the Agreement comes into force. In the meantime, the Kingdom of Spain brouht two actions against these regulations. The focus of this article is on the first action against the Regulation on the unitary patent protection. After introductory notes with regard to efforts on establishing unitary patent protection, the first part of the article is devoted to the the action which relies on seven pleas in law. The judgment of European Court of Justice, by which the action was dismissed in its entirety, is presented in the second part of the article.

Key words: *unitary patent protection, European Court of Justice, European Union, regulation, action.*